

Család Éve az iskolai könyvtárakban

Majoros Márta Országos Könyvtárhasználati Verseny 2014

A Bod Péter Társaság ebben az évben is meghirdette tehetségkutató versenyét 5–6. osztályos diákok számára. A cél, hagyományosan a Bod Péter Könyvtárhasználati Versenyre való felkészülés támogatása, a korai tehetségfelismerés. A Majoros Márta Könyvtárhasználati verseny idei témája – *A család a Bibliától napjainkig* – az UNESCO és a Katolikus Egyház által meghirdetett nemzetközi Család Éve hazai programsorozatához kapcsolódott.

A verseny idén is három fordulóból állt. Az iskolai fordulót minden intézmény önállóan rendezte meg, a neki tetsző időpontban és formában. A helyi verseny első három helyezettje jelentkezhetett a megyei/fővárosi fordulóra. 2014. január 31-ig 37 iskola 111 versenyzőjének nevezése érkezett meg a Bod Péter Társasághoz. A házi versenyekkel előkészített fordulóra bejutott diákok mellett nem szabad elfeledkezni arról a közel 400 diákról sem, akik részt vettek a megmérettetésben. Öröm, hogy a könyvtár és család így összekapcsolódhatott e „kis mag” számára.

A megyei/fővárosi forduló versenyfeladatlapját minden résztvevő a saját iskolájában töltötte ki 2014. február 14-én. A szervezők elektronikusan juttatták el a feladatlapokat az iskolákba. A dolgozatot a diákok valamennyi helyszínen 9.00-kor kezdték el írni. A teremben nem lehetett könyvtáros vagy könyvtárostanár. A versenyzők munkájához 60 perc állt a rendelkezésre.

A feladatok a könyvtárhasználati ismeretek 5–6. osztályos tematikáján alapulnak: dokumentumismeret, könyvtárismeret, tájékozódás a könyvtárban. A feladatok megoldásához szükséges dokumentumok a feladatlap részét képezték. Egyéb forrásra nem volt szükség. A feladatlap célja a diákok könyvtárhasználati ismereteinek mérése volt. A feladatok tematikája a Család Évéhez kapcsolódott.

Ebben az esztendőben a feladatlap elkészítését Sántha Szabolcsné (Németvölgyi Általános Iskola) és Hock Zsuzsanna (Veres Pálné Gimnázium) vállalta. Az elkészült mérőeszközt bemértük az adott korosztályban. A javítást én végezhettem, ennek tapasztalatait is szeretném megosztani Önökkel.

Az első feladatban a „dédi” címszó szócikkét kellett elkészíteni egy értelmező szótárba. Annak ellenére, hogy a feladatlapban több példát találhattak szócikkre, a versenyzők többsége csak a címszót és annak meghatározását adta meg. Sok esetben leírták még a szófajt, de csak tíz esetben fordult elő a *lásd még* utalás, vagy a címszó megismétlésének jelölése.

A második feladatban a könyv címéhez kellett megkeresni a megfelelő raktári jelzetet. Sok jó megoldás született, de sajnos, voltak, akik vagy a szakrendi jelet vagy a Cutter-számot felejtették ki a raktári jelzetből.

A következő feladatban egy rövid szöveg alapján kellett lerajzolni a jurta alaprajzát és belsejének beosztását. A szövegértés feladat jól ment a diákoknak, ítemet csak ott vesztek, amikor nem tüntettek fel minden elemet a rajzon, vagy összekeverték a jobb és a bal oldalt az ábrázolásnál.

A betűrendezési feladat szinte mindenkinek hibátlanul sikerült, viszont a megoldásként kapott személyről, a társaság névadójáról, Bod Péterről 13 versenyző nem tudta, hogy kicsoda.

A forduló legnehezebb feladatának az ötödik bizonyult, ahol egy katalógusrekord alapján kellett a dokumentum alapadatait leírni, a megfelelő jelölésekkel. Ezt csak 14 gyereknek sikerült teljesítenie. Elgondolkodtató, hogy a Z generációs diákoknak egy informatikai eszközzel működő könyvtári rendszer alapját képező adatbázis-rekord ismerete milyen nagy gondot jelent.

A 6. feladatban különböző dokumentumokat és az azokat gyűjtő könyvtárakat kellett párosítani. Ezt jól megoldották a diákok. A következő feladatot is hasonló eredménnyel végezték el, itt borítóképek alapján kellett eldönteni, milyen típusokba sorolhatók az adott dokumentumok.

A 8. feladat azt mérte, hogyan tudják értelmezni a versenyzők egy szótár szócikkeit. A feladatmegoldások szinte hiba nélküliek voltak.

A 9. feladatban a Hunyadiak családfáját kellett elkészíteni egy rövid szöveg elolvasása után. Pontvesztés csak a hiányos feladatmegoldás miatt történt.

Az utolsó feladvány nehezen ment a versenyzőknek. Könyvajánlást kellett készíteniük egy család témájú könyvről. Voltak, akik megriadtak a feladattól, és meg sem próbálták megoldani. Sokan csak a könyv rövid tartalmának leírásáig jutottak, sokszor a mű címének megadása nélkül. Sajnálatos, hogy a könyvajánlás és a recenzió között a diákok nem tudnak különbséget tenni. Olyan versenyzők is voltak, akik nem egy konkrét művet mutattak be, hanem csak általánosságban írtak egy ajánlást, vagy egy kitalált könyvet mutattak be. A feladatot helyesen megoldók viszont valódi ajánlást írtak, megindokolták kinek és miért ajánlják a kötetet.

Érdeemes megnézni, milyen könyveket ajánlottak a versenyzők. A könyvajánlások között 25 külföldi szerző műve is szerepelt. Bálint Ágnes *Szeleburdi család* című könyvét 13-an választották, 6-an mutatták be a *Mézga család kalandjait*, 5-5 esetben ajánlották Gerald Durrell *Családom és egyéb állatfajták*, valamint Erich Kästner *A két Lotti* című művét. 2-2 diáknak jutott eszébe Fekete István *Vuk*, Varga Domokos *Tisztelt család-om, -od, -ja*, Móra Ferenc *Kincskereső kisködmön* és Jeff Kinney *Egy ropi naplója* könyvei. A magyar szerzők között szerepelt továbbá: Böszörményi Gyula, Janikovszky Éva, Leiner Laura, Nógrádi Gábor, Szepes Mária, Telegdi Ágnes, a külföldi alkotók közül pedig: Thomas Brezina, Frances Hodgson Burnett, Sheila Hocken, L. M. Montgomery, Iva Procházková, P. L. Travers, Jules Verne könyvei, a

Geronimo Stilton és a Fairy Oak sorozat. Néhány meglepő választás: *Biblia gyermekeknek*, *Családnevek enciklopédiája*, *Családi kör* verses antológia, Marlene és Ben Alex: *Nagypapa meg én és az elmúlás*.

A verseny után a kitöltött feladatlapokat az intézmények postán juttatták el a szervezőknek. A második forduló eredményeiről a Bod Péter Társaság blogja adott hírt. A döntőbe 9 iskola 16 diákja jutott be.

* * *

Az Ugrin Gáborné Majoros Márta emlékére meghirdetett verseny döntőjére 2014. március 21-én került sor a Veres Pálné Gimnázium – a névadóról elnevezett – könyvtárában. A versenyhez a tárgyi feltételek adottak voltak: a kézikönyvtárban általános és szaklexikonok, enciklopédiák, szótárak nagy számban álltak a versenyzők rendelkezésére.

A versenyzőket és felkészítő tanáraikat a Bod Péter Társaság elnökének, Oporné Fodor Máriának nevében a könyvtárvezető köszöntötte, bemutatva a zsűrit, a napi programot. A felkészítő tanárokat ebben az esztendőben az Országos Idegennyelvű Könyvtár Internet Fiesta nyitó rendezvénye várta, Mender Tiborné főigazgató aszszony jóvoltából.

A zsűri ezúttal is gyakorló könyvtárostanárokból állt. Cserlakiné Hagymássy Krisztina a nyíregyházi Arany János Gimnázium és Általános Iskola tanára évek óta készít fel diákokat tehetségdonozó könyvtárhasználati versenyekre. Sipos Mónika a Csillaghegyi Általános Iskola könyvtárostánára, aki nemcsak mint felkészítő, de mint zsűritag is évek óta segíti a társaság ezirányú tevékenységét. Verpelétiné Tóth Erzsébet a Teleki Blanka Általános Iskola könyvtárostánára nemcsak mint gyakorlott felkészítő tanár, de mint a névadó, Ugrin Gáborné tanítványaként is vállalta a feladatot. A társaságot ebben az esztendőben Gráberné Bősze Klára képviselte, aki a Veres Pálné Gimnázium könyvtárának munkatársa közel harminc esztendeje. A zsűri munkáját figyelemmel kísérhette a Veres Pálné Gimnázium osztálykönyvtárosa, Bertalan Balázs is.

A döntő egy írásbeli és egy gyakorlati feladatból állt. A versenyzők először tesztet tölthettek ki, amely elméleti felkészültségüket, a két évfolyam könyvtárhasználati ismereteinek tudását mérte. A gyakorlati feladatsort Hock Zsuzsanna könyvtárostánár állította össze, a tőle megszokott érdekes, kreatív és valóban könyvtárhasználatot igénylő komplexitással.

A tanulók három, a családdal kapcsolatos idézetet kaptak, ezek közül egyet választottak, értelmeztek. Ezt az értelmezést kellett igazolniuk egy neves magyar család történetével. A 16 diák 16 különböző történelmi család tagjainak összekapcsolódásával, életével próbálta alátámasztani az idézeteket. Kutatómunkájuk során elvártuk a jegyzetelést, a forráshivatkozás készítését.

A kutatásaik eredményéről beszámolót készítettek, amelyet a verseny valóban „szóbeli” részében ismertettek. A zsűri értékelt a jegyzetelés technikáját, a tárgyszavazást, a kézikönyv-használat sokszínűségét, a megfelelő forráshivatkozást. Természetesen az értékelés részét képezte az is, hogy talált-e kapcsolatot a választott idézet és a család tagjainak életútja között.

Mind a 16 versenyző eljutott az idézet értelmezésétől az adott család történetéig (Andrássy, Báthory, Batthyány, Bod, Bánffy, Dessewffy, Eszterházy, Eötvös, Hunyadi, Pálffy, Rádai, Rákóczi, Széchényi, Teleki, Vécsey, Zrínyi), és a családtörténeten keresztül szépen igazolták a tanulók az idézett sorok igazát. A legtöbben Andersen *A rút kiskacsa* című meséjéből választott mondatot helyezték a középpontba: „*Aki hattyútojásból kel ki, hattyú marad, ha baromfinép között nevelődik is.*”

A kutatómunka során a diákok önállóan dolgoztak. Beszámolóik, jegyzeteik arról tanúskodtak, hogy ismerik az általános lexikonokat, képesek a szaklexikonok között további információszerzésre. Fontosnak tartjuk, hogy használták a könyvtári adatbázist, amelyből további dokumentumokat jelöltek meg egy részletesebb kutatómunkához.

A versenyeredmények előtt álljon itt az első helyezett Vislóczki Roland néhány gondolata:

„Ha valaki egy családba születik, az örökre annak a családnak a tagja lesz, és örökre van kihez tartoznia, még akkor is, ha távol van tőlük vagy pedig idegen népekhez, emberekhez kerül. A Zrínyi család tagjai hősiességgel küzdöttek a törökök ellen, és azt még a hátrányos, nehéz helyzetekben sem feledték el, hogy nekik a hazáért kell küzdeniük – követve a családi hagyományt –, bátraknak kell lenniük, hiszen a hazánk, Magyarország is egy nagy család.”

Munkájában kitért a család fogalmára, majd a Zrínyi-család tagjainak életével igazolta mindezt.

A döntőbe jutott diákok és tanárok az emléklap mellett ajándék könyvekkel gazdagodhattak az Országos Széchényi Könyvtár, valamint Pálffy László, az egyik történelmi család képviselője jóvoltából.

Végül álljon itt a győztesek névsora:

- I. helyezett: Vislóczki Roland (szolnoki Tiszaparti Római Katolikus Általános Iskola és Gimnázium), felkészítő tanára Lustyik Istvánné;
- II. helyezett: Czimmermann Péter (Budapest IX. Kerületi Szent-Györgyi Albert Általános Iskola és Gimnázium), felkészítő tanára Tóth Viktória;
- III. helyezett: Kordás Anna (Kiskunhalasi Felsővárosi Általános Iskola), felkészítő tanára Mészárosné Lövey Mónika.

Úgy gondolom, a verseny lehetőséget teremtett diáknak, tanárnak és nekünk szervezőknek is a szakmai–szellemi feltöltődéshez. Ezúton is köszönjük a felkészítő tanárok munkáját!

Murányi Adrienn